

Isabela HARȚUCHE*, Cristian CONSTANTIN**

**COSTUL STAȚIONĂRII ARMATEI ROȘII ÎN JUDEȚELE PUTNA ȘI
COVURLUI (1944–1947)**

**THE PARKING COST OF THE RED ARMY IN PUTNA AND CORVULUI
COUNTIES (1944–1947)**

– *Abstract* –

This study presents the evolution of the relations of subordination of the Romanian economy by the Red Army, after the events of 23 august 1944. The cost of the stay of Soviet troops on the Romanian territory were covered from the State budget. "Liberating Army" applied in Putna and Covurlui counties, the same economic policy of spoliation dictated by Moscow for all Eastern European territories past in the sphere of influence of Kremlin. This study is based on the combination of the sources published with the archives and demonstrates actions undertaken planning by the Soviet troops. Between august 1944 and 1947, abuses have sparked the 'liberators' and arouse the dissatisfaction of the civilian population, and made it difficult rebuild after the war. Soviet troops have commandeered any necessary element supporting the war effort against Germany and to satisfy their own egos.

Keywords: The Soviet Union, economic exploitation, requisitions, cattle, horses.

Recuperarea după catastrofa colectivă a celei de a doua conflagrații mondiale a fost mult mai complicată și alertă decât cea de după Primul Război Mondial. Impactul celui de-al Doilea Război Mondial asupra economiei mondiale a lăsat urme adânci asupra vieții cotidiene, iar contrastul cu perioada interbelică a fost extrem de puternic în cazul Europei și a adâncit spectaculos, decalajul între Apusul și Răsăritul continentului. Dacă pe fondul pierderilor umane (la nivel global), se constată un deficit al forței de aproximativ 60 de milioane de oameni, la nivelul

* Universitatea București (isabella13hartuche@gmail.com).

** Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (cristian.constantin@ugal.ro).

pagubelor materiale, „distrugerile cauzate de acțiunile militare au fost amplificate de dezorganizarea multor activități economice și de multiple fenomene de penurie”¹. În cazul Europei de Est, pagubele produse s-au majorat și ca urmare a jafului sistematic dictat de liderii comuniști de la Moscova și aplicat de trupele sovietice.

Orice discuție referitoare la prefacerile economiei românești în epoca socialistă trebuie să aibă ca punct de plecare impactul celui de-al Doilea Război Mondial și, în special, al evenimentelor care succed *Actul de la 23 august 1944*. Înaintarea Armatei Roșii către centrul continentului european și ocuparea, în calitate de „armată eliberatoare” a statelor din Europa Centrală și de Est, i-au permis lui Stalin să inițieze o strategie de sovietizare a acestora, respectiv de edificare, în statele ocupate, a unor structuri politice și militare subordonate intereselor Kremlinului².

Pierderile înregistrate de România în timpul celei de a doua conflagrații mondiale au fost considerabile și doar în plan uman a fost consemnat deficitul a circa un milion de persoane decedate, dispărute ori dislocate (prizonieri și deportați). Din punct de vedere material, istoricii economiei au estimat pierderile totale ale României la circa 3,7 miliarde de dolari americani (la cursul din 1938). O privire atentă demonstrează accentuarea pierderilor după 23 august 1944! Până la „întoarcerea armelor”, efortul Războiului din Est a privat România de circa un miliard de dolari și se observă o sporire substanțială, de 1,2 miliarde dolari, între august 1944 și până în mai 1945. Pierderile cauzate de aplicarea Convenției de Armistițiu au fost estimate la 1,5 miliarde de dolari³.

Livrările forțate de cabaline și bovine către Uniunea Sovietică, în egală măsură cu cele de utilaj industrial și de material rulant, au determinat un regres al capacității de producție agricole și industriale din România la finalul celui de-al Doilea Război Mondial. Pierderile consistente pricinuite de efortul de război, coroborate cu livrările neîncetate către URSS, au produs o scădere ireversibilă a producției și au creat un mediu propice pentru exacerbarea nemulțumirilor populației și sporirea propagandei comuniste.

¹ François Crouzet, *Histoire de l' économie européenne 1000–2000*, Albin Michel, Paris, 2000, p. 330; Bogdan Murgescu, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500–2010)*, Polirom, Iași, 2010, p. 315.

² Ioan Chiper, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americane, 1944–1947*, Editura Iconica, București, 1993, *passim*; idem, *The Stalinist Model of Romanian's Sovietization*, în „Totalitarianism Archives”, vol. IV–V, nr. 13–14, Winter 1996 – Spring 1997, pp. 130–177.

³ Victor Axenciuc, *Evoluția economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859–1947*, vol. III, *Monedă-credit-comerț-finanțe publice*, Editura Academiei Române, București, 2000, pp. 39–40; vezi și o interpretare național-socialistă în Ion Alexandrescu, *Economia României în primii ani postbelici (1945–1947)*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 245.

Perioada dintre *Proclamația regelui Mihai I către Țară*, difuzată la radio în ziua de 23 august, la orele 22.23, prin care se anunța încetarea unilaterală a ostilităților și semnarea efectivă a *Convenției de Armistițiu* în noaptea de 12–13 septembrie la Moscova s-a caracterizat printr-o ridicată stare de incertitudine atât în rândul armatei române, cât și la nivelul autorităților și al populației din regiunile din imediata apropiere a frontului. Astfel, nerecunoașterea promptă *de jure* a actului politic de la 23 august de către Coaliția Națiunilor Unite și tergiversarea, de către partea rusă, a semnării Convenției de Armistițiu au cauzat grave pierderi umane și materiale în condițiile în care Armata Roșie continua să se comporte precum într-un teritoriu inamic.

În acest interval, dar chiar și după încheierea Convenției de Armistițiu, acțiunile în forță ale Armatei Roșii au avut drept rezultat:

– ***capturarea soldaților români și a tehnicii militare aparținând Armatei Române și a instituțiilor de aplicare a legii.*** În timp ce armata română a încetat ostilitățile împotriva trupelor sovietice, în baza Proclamației regale, Armata Roșie a acționat în forță, trecând la reținerea a peste 150.000 de prizonieri români⁴.

Potrivit unei *Note* a Marelui Stat Major Român, capturarea unităților Armatei Române care încetase operațiunile conform Convenției de Armistițiu, de către Armata Roșie după 24 august 1944, ora 4.00, a dus la pierderea a circa 6.000 de ofițeri, 6.000 de subofițeri și peste 150.000 soldați, 100.000 de cai, 20.000 atelaje, 3.000 de vehicule, 150.000 arme individuale, 150.000 mitraliere și puști mitraliere, 800 de guri de foc de artilerie⁵.

Totodată, toate garnizoanele, depozitele militare și magaziile diferitelor unități militare române au fost devastate, tehnica militară fiind rechiziționată de armata sovietică și transportată peste Prut. Ocuparea, de către armata sovietică a porturilor fluviale și maritime românești a avut drept finalitate capturarea a 119 nave aparținând Marinei Militare, dintre care: 5 monitoare, 6 vedete, 3 distrugătoare, 2 vase de comandament, 3 submarine, 3 vânătoare de submarine, 7 vedete rapide. Navele au fost deplasate în Sevastopol sau în porturi sovietice de pe țărmul estic al Mării Negre, unde li s-a schimbat pavilionul și denumirile românești⁶.

De asemenea, în baza ordonanței nr. 1 a Comandamentului Militar Sovietic, legiunile de jandarmi au fost obligate să depună armamentul și muniția. Majoritatea

⁴ Ioan Scurtu (coord.), *România. Retragerea trupelor sovietice. 1958*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996, p. 38; vezi și Ioan Chiper, *Conjunctura semnării armistițiului de la Moscova*, în „Revista Istorică”, tom V, nr. 9–10, 1994, pp. 891–898.

⁵ *Notă privind reținerea în Moldova de către Armata Sovietică a ofițerilor, trupei și materialului unităților române după data de 24 august 1944*, în Constantin Hlihor, *Armata Roșie în România. Adversar. Aliat. Ocupant. 1940–1948*, vol. I, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1996, pp. 218–220.

⁶ *Ibidem*, pp. 110–112.

secțiilor și posturilor de jandarmi aflate pe direcțiile de deplasare ale Armatei Roșii au fost devastate, iar jandarmii au fost dezarmați și dezechipați⁷. Totodată, armata sovietică a ocupat majoritatea oficiilor telefonice, funcționarii români fiind alungați, astfel încât legătura dintre posturile de jandarmi nu a mai fost posibilă⁸. Urmare a acestei stări de fapt, au existat situații în care autoritățile locale nu au mai putut asigura ordinea publică în unele regiuni, dezertori sovietici și răufăcători autohtoni dublând jafurile, tâlhăriile și agresiunile fizice asupra populației realizate de trupele sovietice în mod organizat sau individual⁹.

– **inițierea de către soldații sovietici a unor acțiuni de jaf sau violențe asupra populației.** Majoritatea rapoartelor transmise în această perioadă către Marele Stat Major, precum și buletinele informative ale Jandarmeriei și Serviciului Special de Informații¹⁰ menționează faptul că „trupele ruse comit jafuri și violențe pe întreg teritoriul țării”¹¹. Viața economică în Bucovina, Moldova, Câmpia Română și Dobrogea a fost complet afectată, rechizițiile de animale și cereale din toamna lui 1944 accentuând greutatea populației în aprovizionarea cu hrană pentru sezonul de iarnă.

Cu referire la această stare de fapt, Președintele Consiliului de Miniștri, generalul Constantin Sănătescu, afirma că „pe motiv că suntem încă în război, rușii pradă peste tot... Sosesec la Președinție reclamații din toate locurile pe unde ajung trupele ruse”¹². Similar, în ședința Consiliului de Miniștri din 28 septembrie 1944, generalul Aurel Aldea, ministrul de interne în primul guvern Sănătescu, declara că „toate județele sunt împănate cu diferite centre, cu diferiți delegați care nu fac altceva decât colectează. Prin urmare ei scot din Moldova și dirijează bunurile conform nevoilor armatei sau țării lor”¹³.

În fața protestelor membrilor delegației române aflate la Moscova pentru a semna Convenția de Armistițiu cu privire la rechizițiile fără limită pe care le efectua

⁷ *Sinteza Inspectoratului General al Jandarmeriei privind incidente provocate de unele elemente ale Armatei Roșii* din 7 septembrie, în Constantin Hlihor, Ilie Manole, Aurel Pentelescu, Gheorghe Vartic, Mihai Macuc, Constantin Aioanei, Liviu Aurel Marin, Mircea Dănuț Chiriatic, *Armata Roșie în România. Documente*, vol. I, Colecția „Revistei de istorie Militară”, București, 1995, p. 38.

⁸ *Ibidem*, p. 42.

⁹ *Raportul generalului Titus Gârbea către Marele Stat Major privind situația din județul Gorj (15 septembrie)*, în C. Hlihor et. alii., *op. cit.*, pp. 58–59.

¹⁰ La 15 septembrie 1944, prin decretul nr.1695, Serviciul Special de Informații își schimba numele în Serviciul de Informații și era trecut în subordinea Ministerului de Război. Ulterior, prin decizia Guvernului nr.79 din 27 aprilie 1945, Serviciul a fost trecut în subordinea Președinției Consiliului de Miniștri și revenea la vechea denumire.

¹¹ C. Hlihor et. alii., *op.cit.*, documentele XI–XX, pp. 29–55.

¹² Constantin Sănătescu, *Jurnal*, Humanitas, București, 1993, p. 169.

¹³ C. Hlihor, *op. cit.*, p. 109.

armata sovietică pe teritoriul României, reprezentantul URSS la negocieri, A.I. Vișinski, a replicat că acestea au un caracter „provizoriu, inerent operațiunilor militare”¹⁴.

După semnarea Convenției de Armistițiu, Armata Roșie a trecut la aplicarea unui sistem de rechiziții forțate, fiind urmărite cu predilecție cereale, animale, furaje, mijloacele de transport – hipo, auto sau material feroviar rulant. Pierderile materiale au putut fi parțial evaluate în baza declarațiilor date de cei prejudiciați în februarie 1945, în conformitate cu circulara nr. 41.475 a Ministerului Afacerilor de Interne adresată tuturor posturilor de jandarmi din teritoriu și care cuprindea instrucțiuni tehnice privind modul de întocmire al declarațiilor. Spre exemplu, din declarațiile luate de la locuitorii județului Câmpulung Moldovenesc rezultă că trupele sovietice au rechiziționat în intervalul aprilie 1944 – iunie 1945, un număr de 2.390 bovine, 1.462 cabaline, 11.621 ovine și 1.328 porcine. Similar, în fostul județ Rădăuți, trupele de ocupație au luat de la populație, în aceeași perioadă, 5.858 bovine, 1.536 cabaline, 16.887 ovine, 11.616 porcine și 1.155 păsări¹⁵.

Pentru a limita proporțiile jafului realizat de trupele sovietice, la 30 septembrie 1944, șeful Marelui Stat Major a transmis un ordin către toate comandamentele, unitățile și formațiunile de luptă ale armatei române, prin care se specifica faptul că materialele și cele necesare subzistenței trupelor sovietice se procură numai prin guvernul român, urmare a unor solicitări oficiale venite prin Comisia Sovietică de Armistițiu, și ordona ca armata, poliția și jandarmeria să se opună, inclusiv cu recurgerea la arme, la acțiunile sovieticilor de a ridica cu forța bunurile statului sau ale particularilor¹⁶.

Opoziția armată a cetățenilor români față de acțiunile de jaf, tâlhărie și violențe ale soldaților ruși a fost, însă, sever amendată de Comandamentele Sovietice, acestea procedând la judecarea celor care au fost acuzați că au dezarmat sau ucis soldați ai Armatei Roșii. În majoritatea cazurilor, sentința s-a dat, după legile ruse, fără drept de apărare, condamnații fiind executați imediat¹⁷.

Rapoartele și informările zilnice venite pe adresa Ministerului de Război sau a Inspectoratului General al Jandarmeriei cu situația actelor de jaf, devastări ale instituțiilor publice au determinat autoritățile române să solicite Comisiei Aliate de Control, prin intermediul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului,

¹⁴ Ibidem, p. 112.

¹⁵ Cătălin Huțu, *Pagubele pricinuite de trupele sovietice gospodăriilor țărănești din nordul Moldovei (județele Câmpulung Moldovenesc, Rădăuți, Suceava) în perioada aprilie 1944 – iunie 1945, în sectorul animal*, în „Buletinul Cercurilor Științifice Studențești Arheologie – Istorie”, vol. I, 1995, pp. 233–235.

¹⁶ I. Scurtu, *op. cit.*, pp. 92–93.

¹⁷ Ibidem, pp. 66–67.

respectarea prevederilor Convenției de Armistițiu în ceea ce privește asigurarea celor necesare deplasării trupelor sovietice prin România.

În urma acestei solicitări, locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control, general locotenent V.P. Vinogradov, a transmis la 29 noiembrie 1944, un ordin circular către toate unitățile militare sovietice prin care se solicita stoparea acestei stării de lucruri și preciza că asigurarea celor necesare trupelor sovietice să se realizeze prin solicitări adresate autoritățile române locale¹⁸. Acest ordin circular nu a avut urmări practice, confiscările de bunuri, jafurile și devastările continuând pe întreaga durată a războiului.

O primă evaluare a dimensiunii acțiunilor de jaf operate de Armata Roșie asupra economiei românești a fost realizată de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului la 26 mai 1945. Nota Comisiei referitoare la prelevările abuzive de animale, produse agricole, vehicule, autovehicule, materiale și instalații industriale evidențiază că sovieticii ridicaseră până la acea dată:

- 250.000 cai, 250.000 vite, 750.000 ovine și 220.000 porci;
- 4.283 vagoane de grâu; 3.900 vagoane de porumb, 2.300 vagoane de orz, 3.200 vagoane de ovăz și 12.000 vagoane de fân;
- 7.256 autovehicule, 1.396 motociclete, 1.361 biciclete, 239 tractoare și peste 46.000 căruțe și trăsuri;
- 1.115 locomotive și peste 23.000 vagoane;
- 67 de fabrici și uzine;
- 46.273 tone material tubular, 4.900 tone țevi, 98 de pompe și 1.111 tone diverse materiale¹⁹.

– ***ocuparea teritoriului și trecerea la impunerea administrației sovietice în Bucovina, Moldova și Dobrogea.*** Imediat după ocuparea, în aprilie 1944, a NE țării (Bucovina și nordul Moldovei), trupele sovietice ale Frontului 2 Ucrainean au trecut la impunerea unui regim de ocupație, respectiv la instalarea de funcționari și chiar la introducerea unei monede (leul sovietic), sovieticii impunând totodată o paritate de 1 leu sovietic la 5 lei românești²⁰.

După 23 august 1944, regimul de ocupație a fost extins de sovietici la întreg teritoriul Moldovei, pentru izolarea regiunii trecând la blocarea legăturilor telefonice și telegrafice și confiscarea aparatelor de radio²¹. De asemenea, lărgirea ecartamentului,

¹⁸ Ibidem, pp. 98–99.

¹⁹ C. Hlihor *et. alii.*, *op. cit.*, pp. 146–148.

²⁰ C. Huțu, *op. cit.*, p. 233.

²¹ *Sinteză înaintată organelor centrale de stat de Inspectoratul General al Jandarmeriei privind incidente provocate de unele elemente ale Armatei Roșii*, în C. Hlihor *et. alii.*, *op. cit.*, pp. 32–35.

după model sovietic, pe liniile de cale ferată Ungheni – Iași – Pașcani – Buzău și Cernăuți – Focșani au adâncit izolarea regiunii, cu afectarea gravă a vieții economice a provinciei și chiar a asigurării celor necesare existenței²².

Ulterior, acest model a fost aplicat și la nivelul celorlalte regiuni ale României, autoritățile sovietice trecând la instituirea unui regim de ocupație. Această stare de fapt este surprinsă în stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri ale primului guvern Sănătescu, când diferiți oficiali români au reliefat incapacitatea autorităților locale române de a exercita vreun atribut al puterii. Spre exemplu, în ședința din 25 septembrie 1944, C. Titel Petrescu, ministru de stat, prezenta dificultățile autorităților române în a administra Dobrogea, susținând că „*Dobrogea parcă n-ar mai aparține țării noastre*”²³, iar generalul Dumitru Dămăceanu, subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri, afirma în ședința cabinetului din 27 septembrie, că „*din anumite puncte de vedere, Moldova s-a despărțit de restul țării*”²⁴.

Deși la 25 septembrie 1944, partea română obținuse acordul Comisiei Aliate de Control reinstalarea organelor administrative românești în Bucovina, Dobrogea și Moldova, Comandamentul Sovietic a continuat să dețină controlul administrativ asupra acestor regiuni, atât în mod direct, cât și prin intermediul funcționarilor numiți *ad-hoc* care răspundeau doar în fața autorităților sovietice, împiedicând totodată instalarea funcționarilor trimiși de autoritățile române. Astfel, în Memoriul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului din 11 noiembrie 1944 către Comisia Aliată de Control se preciza că din toate județele din Bucovina și Moldova, numai prefectii județelor Botoșani, Neamț, Putna și Covurlui erau confirmați de guvernul român, că întoarcerea funcționarilor români se realiza cu mare greutate ca urmare a rechiziționării vagoanelor de către Armata Roșie și că odată ajunși la post aceștia nu-și puteau îndeplini misiunea din cauza opoziției funcționarilor numiți de Comandamentul Sovietic²⁵.

Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944 stabilea în articolul 3 regimul juridic al staționării trupelor sovietice pe teritoriul României, fiind prevăzută în mod expres datoria României de a asigura mobilitatea Armatei Roșii și întreținerea trupelor aflate pe teritoriul său. Potrivit acestui articol, „*Guvernul și Înaltul Comandament al României vor asigura Sovieticilor și altor forțe aliate facilități pentru a se mișca liber pe teritoriul României în orice direcție, fiind oferite unor astfel de mișcări orice asistență posibilă cu propriile mijloace de comunicare românești și pe cheltuiuala Statului Român indiferent că sunt pe pământ, apă sau în aer.*” De asemenea, România

²² Memoriul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului privind situația din Moldova și sudul Bucovinei nr.1516 din 11 noiembrie 1944, în Ibidem, pp.95–103.

²³ C. Hlihor, *op. cit.*, p. 41.

²⁴ Ibidem, p. 42.

²⁵ C. Hlihor *et. alii.*, *op. cit.*, pp. 95–99.

trebuia să asigure „*deplina folosință, pe durata Armistițiului a tuturor construcțiilor și instalațiilor românești, militare, aeriene și navale, porturi, cheiuri, cazărmi, magazii, câmpuri de aviație, mijloace de comunicații, stații meteorologice, care ar putea fi cerute pentru nevoi militare, în completă bunăstare și cu personalul necesar pentru întreținerea lor*”.

Convenția nu făcea nicio referire la răspunderea părții sovietice, fapt ce a permis atât Comisiei Aliate de Control, cât și Comandamentelor sovietice să se implice în viața internă a țării, să solicite staționarea pe teritoriul României a unui număr ridicat de trupe, care nu putea fi justificat doar prin necesitatea menținerii liniei de comunicație cu trupele de pe linia frontului.

Astfel, prin intermediul Comisiei Aliate de Control, sovieticii au exercitat, în toamna anului 1944, presiuni asupra oficialilor români pentru a permite instalarea de unități sovietice pe teritoriul național, aspect care excedea obligațiilor asumate de România prin Convenția de Armistițiu. La 15 noiembrie 1944, Marele Stat Major Român a primit ordin de la mareșalul Malinovski să asigure încartiruirea a trei divizii ale Armatei Roșii (în Ploiești, la 20 kilometri vest de București și o divizie cu câte un regiment la Arad, Deva și Petroșani)²⁶ și să evacueze unitățile de apărare antiaeriană și de aviație române de pe Valea Prahovei și regiunea Ploiești. Acțiunea Comisiei se derula în strânsă conexiune cu presiunile exercitate în plan politic asupra guvernului de la București de a reduce efectivele armatei din interior, precum și cele ale instituțiilor de ordine și siguranță publică.

În pofida notelor adresate de partea română – atât de către guvernul Sănătescu (30 noiembrie 1944), cât și de către guvernul Rădescu (9 decembrie 1944) – Comisiei Aliate de Control, prin care se reliefa faptul că solicitarea sovietică de staționare a unor trupe ale Armatei Roșii este în dezacord cu prevederile Convenției de Armistițiu, generalul Vinogradov a somat Marele Stat Major să respecte prevederile asumate de România prin art. 3 din Convenție.

Multe rapoarte ale Marelui Stat Major Român sau ale reprezentantului SUA în Comisia Aliată de Control pentru România, generalul C.V.R. Schuyler au menționat că imediat după război efectivele Armatei Roșii în România se cifrau la aproximativ un milion de soldați. Primele estimări cu privire la numărul soldaților sovietici s-a bazat, atât în România, cât și în celelalte state est-europene „eliberate”, pe indicii indirecte, luând ca bază de calcul cantitățile de hrană solicitate de către trupele sovietice de la guvernul român în baza Acordului de Armistițiu²⁷.

²⁶ C. Hlihor, *op. cit.*, pp. 215–218.

²⁷ Sergiu Verona, *The Withdrawal of Soviet Troops from Romania in 1958: An Analysis of the Decision*, Johns Hopkins University, 1989, p. 4, disponibilă la adresa <https://goo.gl/tkiAux> [consultată pe 13.02.2017].

După încheierea celei de a doua conflagrații mondiale în Europa, la 17 iunie 1945, Comisia a ordonat Marelui Stat Major Român să întreprindă măsurile necesare pentru staționarea de trupe sovietice în alte patru zone ale țării, respectiv în: (a) Oradea, Arad, Alba-Iulia, Dej; (b) Timișoara, Turnu Severin, Slatina, Caracal, Deva; (c) Giurgiu, Târgoviște, Pitești; (d) Brașov, Ploiești, Bârlad, Focșani²⁸.

Modul de desfășurare a trupelor sovietice pe teritoriul României a corespuns unei structuri care, în caz de necesitate, putea fi extinsă rapid. Unele dintre nodurile de concentrare au jucat un rol militar mai mare în strategia sovietică de impunere a influenței în Europa de Est. Spre exemplu, trupele din zona Timișoara – Oradea aveau rolul de a superviza granița cu Iugoslavia (au fost utilizate inclusiv pentru înăbușirea revoluției maghiare din 1956), cele din zona Constanța aveau rolul de a asigura protecția litoralului. Spre deosebire de aceste zone, trupele sovietice destul de numeroase dispuse în triunghiul Focșani – Buzău – Galați, a căror prezență nu poate fi justificată din punct de vedere al existenței unei amenințări explicite la adresa URSS, aveau mai degrabă rolul de a asigura un control sporit asupra României, putând fi utilizate ca forță de proiectare a puterii în cazul unor eventuale derapaje ale conducerii de partid și de stat de la București.

Efectivele trupelor sovietice s-au menținut la un nivel destul de ridicat în intervalul dintre sfârșitul războiului și semnarea Tratatului de pace. Fluctuația acestora în intervalul 1945–1947 denotă faptul că prezența militară sovietică în România (ca de altfel, în toate statele ocupate) a servit atingerii unor obiective de natură militară și politică.

Convenția de Armistițiu a trasat **statutul politico-juridic** al României până la semnarea Tratatului de Pace de la Paris din 1947, iar prevederile acesteia depășeau cadrul unui simplu armistițiu de încetare a ostilităților dintre beligeranți²⁹. Astfel din analiza textului Convenției și a anexelor acesteia, putem identifica, următoarele categorii de clauze:

– **militare**: ducerea războiului alături de Aliați cu cel puțin 12 divizii de infanterie și serviciile auxiliare aferente, operațiunile militare întreprinse de forțe armate române urmând să fie purtate sub conducerea Înalțului Comandament Aliat Sovietic (art. 1); dezarmarea și internarea forțelor armate ale Germaniei și Ungariei, aflate pe teritoriul României (art. 2); asigurarea înlesnirilor pentru libera mișcare pe teritoriul României a forțelor militare sovietice și a celorlalți aliați, pe pământ, pe apă și în aer, prin mijloace proprii și pe cheltuială românească (art. 3); predarea către Înalțul Comandament Sovietic a prizonierilor de război sovietici și aliați, precum și pe

²⁸ I. Scurtu, *op. cit.*, pp. 154–158.

²⁹ Ioan Chiper, „Instrucțiunile” date delegației române pentru semnarea armistițiului cu Națiunile Unite, în Gavriil Preda (ed.), *23 august 1944. Evaluări și controverse. Studii și comunicări*, Editura Milenii III, Ploiești, pp. 75–84.

toți cetățenii internați și pe cei aduși cu sila în România și asigurarea cheltuielilor pentru întreținerea și repatrierea acestora (art. 5); remitere ca trofee, către Înalțul Comandament Sovietic, a materialelor de război aparținând Germaniei și sateliților ei, aflate pe teritoriul român, inclusiv flota (art. 7); remiterea către Înalțul Comandament Sovietic, spre folosință pe perioada războiului a tuturor vaselor care aparțin Națiunilor Unite aflate în porturile românești (art. 9);

– **teritoriale:** restabilirea frontierei de stat impusă prin „acordul” sovieto-român din 28 iunie 1940 (art. 4); socotirea hotărârii Arbitrajului de la Viena cu privire la Transilvania ca fiind nulă și neavenită și restituirea acesteia (sau cea mai mare parte a ei) sub condiția confirmării prin Tratatul de Pace (art. 19);

– **politice:** eliberarea tuturor persoanelor arestate pe criteriul activității lor în favoarea Națiunilor Unite și anularea legislației discriminatorii (art. 6); colaborarea cu Înalțul Comandament Sovietic la arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război (art. 14); dizolvarea tuturor organizațiilor pro-hitleriste de tip fascist aflate pe teritoriul românesc cât și a oricăror organizații care duc propagandă ostilă Națiunilor Unite și în special Uniunii Sovietice (art. 15); funcționarea sub controlul Înalțului Comandament Aliat (Sovietic) a sistemului de telecomunicații și a poștei, cenzurarea tipăririi, importului și răspândirii publicațiilor pe teritoriul României, a filmelor și spectacolelor de teatru (art. 16); restabilirea treptată a administrației civile române pe întregul teritoriul României, până la o distanță de linia frontului, de minimum 50–100 km (art. 17);

– **economico-financiare:** imobilizarea și controlul bunurilor din România ce aparțineau Germaniei și Ungariei (art. 8); asigurarea plăților solicitate de Înalțul Comandament Sovietic, în monedă românească, și punerea la dispoziția acestuia pentru folosință, în caz de necesitate, a întreprinderilor industriale și de transport a mijloacelor de comunicație, stațiunilor generatoare de energie, întreprinderilor și instalațiilor de utilitate publică, depozitelor de combustibili, petrol, alimente și alte materiale sau servicii, precum și a vaselor comerciale (art. 10); plata unor despăgubiri către URSS în valoare de 300 milioane dolari SUA, într-un interval de 6 ani, sub formă de mărfuri – produse petrolifere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc. (art. 11); restituirea către URSS a tuturor valorilor materiale luate de pe teritoriile ei în timpul războiului, aparținând Statului, organizațiilor publice și cooperative, întreprinderilor, instituțiilor sau cetățenilor particulari, precum și utilajul fabricilor și uzinelor, locomotive, vagoane de căi ferate, tractoare, autovehicule, monumente istorice, valori de muzeu și orice alte bunuri (art. 12).

La o simplă analiză putem constata faptul că majoritatea obligațiilor impuse României aveau un **impact economico-financiar semnificativ**, începând cu

asigurarea efortului de război prin participarea la campania din Vest și asigurarea transportului trupelor sovietice pe teritoriul României (art. 1, 2, 3), continuând cu eforturile de identificare a unor bunuri aparținând Germaniei și aliaților ei sau statelor Națiunilor Unite, respectiv de internare sau repatriere a prizonierilor de război sau a persoanelor strămutate și refugiaților din Basarabia (art. 5, 7, 8, 9) și încheind cu grelele sarcini privind întreținerea trupelor sovietice din țară, plata despăgubirilor de război sau restituirea bunurilor aduse din URSS (art. 10, 11, 12).

Ca urmare a formulărilor destul de ambigue a prevederilor *Convenției* au existat numeroase interpretări diferite ale părții române și sovietice cu privire la aplicarea unor articole, fapt ce a avut un impact semnificativ asupra vieții economice și sociale a României. În realitate pentru aplicarea *Convenției*, **jafurilor sistematice ale unităților Armatei Roșii aflate în marș spre linia frontului li s-au adăugat un sistem de rechiziții forțate**, instituit de către armata sovietică în contul despăgubirilor de război și pentru întreținerea trupelor în tranzit și staționate. La acestea s-au adăugat **responsabilitatea returnării bunurilor aduse din URSS**, care în multe cazuri fuseseră înstrăinate (în cazul bunurilor materiale) sau dispărute și pierdute (în cazul animalelor).

De aceea, pentru buna aplicare a prevederilor *Convenției* de Armistițiu, generalul Vinogradov, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control din România, preciza într-o notă, din 18 octombrie 1944, către delegații Comisiei în județe și Comandamentele militare sovietice faptul că „*în activitatea ce o desfășoară, să se ghideze cu strictețe, numai după instrucțiunile date de el*”³⁰.

Ulterior, având în vedere dificultățile întâmpinate de autorități în îndeplinirea prevederilor *Convenției* de Armistițiu, în ianuarie 1945, au fost înființate în cadrul Secretariatului General pentru Aplicarea Armistițiului cinci servicii, respectiv: Serviciul Administrativ, Serviciul Polițienesc, Serviciul repatrierilor în URSS și al centrelor de internare, Serviciul Financiar și Serviciul de control al aplicării pe teren al *Convenției* de Armistițiu³¹.

Pentru îndeplinirea cotelor repartizate fiecărui județ, membrii comisiilor locale ce se ocupau cu aplicarea *Convenției* aveau obligația de a întocmi rapoarte lunare care specificau: situația materialelor aflate în județ și care urmau să fie restituite URSS; situația bunurilor expediate; situația materialelor aflate în bună stare și care au primit din partea delegaților sovietici verdict de „*bun de expediat*”; stadiul reparațiilor pentru bunurile ce trebuiau predate, precum și indicarea tuturor greutăților întâmpinate.

În vederea respectării obligațiilor stabilite prin *Convenție*, autoritățile române au fost nevoite în anumite situații să adopte un regim de restricții. Spre exemplu, în

³⁰ Serviciul Județean Galați al Arhivelor Naționale ale României [de aici înainte se va cita SJGLANR], fond *Prefectura Județului Covurlui*, dosar 85/1944, f. 4.

³¹ „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 22, 29 ianuarie 1945, p. 566.

cea ce privește livrările de animale, în februarie 1945, Consiliul de Miniștri adopta decizia de interzicere a tăierii și consumului de bovine, porcine și ovine. **Sacrificarea animalelor era permisă** doar în cazul în care acestea erau bătrâne, slabe și bolnave și numai în urma unei expertize a medicului veterinar și **cu acordul delegațiilor locale ale Comisiei Aliate de Control**³². De asemenea, ca urmare a problemelor întâmpinate de România în îndeplinirea obligațiilor de la art. 11 și 12, între autoritățile române și cele sovietice s-au derulat negocieri intense, care s-au încheiat cu semnarea unor acorduri între cele două părți.

La 16 ianuarie 1945 era semnată *Convenția româno-sovietică privind executarea articolului 11 din Convenția de Armistițiu*, prin care se stabilea furniturile datorate URSS în contul despăgubirilor de război, respectiv 150 milioane dolari produse petroliere, 54 milioane dolari cherestea, vite și cereale, 96 milioane dolari vase maritime și fluviale, material mecanic și feroviar.

Ulterior, la 19 septembrie 1945 se semna, la Moscova, *Convenția româno-sovietică privind executarea articolului 12 din Convenția de Armistițiu*, prin care URSS recunoștea faptul că valoarea totală a bunurilor ce trebuiau restituite de România era de 948 miliarde lei, sumă stabilită de partea română având ca repere prețurile de la 1 aprilie 1945, precum și faptul că până în momentul semnării statul roman restituie bunuri în valoare de 348 miliarde lei. De asemenea, URSS consimțea să sisteze pe viitor cercetarea și identificarea bunurilor sovietice care intrau în această categorie (inclusiv autovehiculele conform articolelor 7 și 12 din Convenția de Armistițiu) și să reducă restul sumei de 600 miliarde lei la 300 miliarde lei, plata urmând să se facă în 3 ani, cu începere de la 1 ianuarie 1946, în rate egale de 100 miliarde lei anual. Lista mărfurilor pentru acoperirea datoriei urma să se stabilească anual, pentru primul an cel mai târziu la 1 noiembrie 1945, iar pentru anii următori cu 2 luni înainte de începerea anului de restituire.

Având în vedere faptul că județul Putna s-a situat pe una din direcțiile principale de deplasare ale trupelor sovietice, numărul mare al acestora aflate în tranzitat sau în staționare au afectat considerabil viața economică și socială a județului. Sarcinile financiare pentru executarea obligațiilor ce au decurs din Convenția de Armistițiu au fost cu greu asigurate de către autoritățile locale, fiind necesare suplimentări de la bugetul central. Mai mult, rechizițiile forțate ale sovieticilor și atitudinea servilă a autorităților locale în a asigura cotele de cereale și animale alocate județului, au pus populației un regim de teroare și foamete.

În ceea ce privește **restituirea bunurilor aduse din URSS**, autoritățile județului Putna au întâmpinat mari dificultăți în recuperarea acestora de la particulari, în special a animalelor. Astfel, pe perioada derulării războiului pe teritoriul URSS, mai

³² Ibidem, partea I, nr. 32, 9 februarie 1945, p. 911.

multe cabaline, bovine și ovine au fost aduse în județul Putna, fie de către particulari, fie prin intermediul Regimentului 5 Artilerie Grea. Majoritatea dintre acestea au fost distribuite familiilor sărace, în special văduvelor de război și familiilor celor mobilizați, însă ca urmare a faptului că nu aveau mijloace să le întrețină, animalele în cauză au fost sacrificate sau vândute. Spre exemplu, în septembrie 1943, 18 văduve din Focșani au primit gratuit câte o vacă, din cele evacuate din Transnistria de armata română. De asemenea, în același an un număr de 6 proprietari au primit sănii³³.

În condițiile în care aceste persoane aveau obligația, potrivit *Decretului–Lege pentru restituirea bunurilor luate de pe teritoriile Uniunii Sovietice* nr. 571 din 7 noiembrie 1944, să cumpere alte animale pentru a le preda, persistența autorităților în a determina această categorie să-și achite obligația a dus la apariția de proteste din partea populației. Pe de altă parte, în majoritatea situațiilor, animalele restituite nu îndeplineau condițiile necesare restituirii lor către URSS, autoritățile locale fiind nevoie să aloce fonduri suplimentare pentru tratamente medicale și hrana adecvată a acestora³⁴.

În ceea ce privește respectarea cotelor de **colectare a animalelor și cerealelor** pentru asigurarea aprovizionării trupelor sovietice, în contul despăgubirilor de război, autoritățile județului Putna întâmpinau grave probleme ca urmare rechizițiilor forțate realizate de Armata Roșie. Dificultățile survineau pe fondul agresiunilor constante asupra populației civile ale soldaților care tranzitau județul sau care staționau provizoriu în așteptarea ordinelor de plecare spre linia frontului.

Cu toate acestea, ca urmare a presiunilor exercitate de maiorului Zadarovski, președintele structurii locale a Comisiei Aliate de Control, autoritățile au acordat o atenție deosebită colectării animalelor și cerealelor. Pe acest fond, în intervalul ianuarie – mai 1945, trupele sovietice au ridicat de la locuitorii orașului Focșani 1.162 animale, respectiv 71 bovine, 233 cabaline, 806 ovine și 52 porcine³⁵. Ulterior, până la sfârșitul anului 1945, în cadrul Convenției de Armistițiu au fost livrate sovieticilor: 1.116 bovine, 460 cabaline, 3.371 ovine și 205 porcine³⁶. Cu riscul reducerii drastic a forței de tracțiune din județ necesare pentru muncile agricole, în intervalul 1945–1946, cererile sovietice privind colectarea de cabaline și bovine au fost îndeplinite cu strictețe de autoritățile județene. La începutul anului 1947, la nivelul județului Putna se înregistra un deficit de câteva mii de cabaline și bovine.

³³ Serviciul Județean Vrancea al Arhivelor Naționale ale României [de aici înainte se va cita SJVNANR], fond *Delegația Comisariatul General al Executării Armistițiului*, dosar 4/1945, f. 44.

³⁴ Ibidem, f. 48.

³⁵ Idem, fond *Prefectura județului Putna*, dosar 326/1945, f. 1–12.

³⁶ Ibidem.

Introducerea legislației privind sabotajul a determinat o creștere a numărului de persoane acuzate că se extrăgeau de la îndeplinirea obligațiilor sau întârziiau în predarea cotelor, deși în marea lor majoritate contribuțiile impuse depășeau posibilitățile familiei. Au existat și unele situații în care unele persoane au fost urmărite în justiție pentru sabotaj deși acestea își îndeplineseră obligațiile ce le reveneau, însă au predat cotele în alte localități decât cele de domiciliu³⁷.

În îndeplinirea obligațiilor în conformitate cu art. 10 din Convenție, autoritățile locale au alocat sume substanțiale din bugetele locale pentru asigurarea cazării și întreținerii trupelor sovietice pe teritoriul județului. Astfel, în mai 1945, numărul imobilelor ocupate de armata sovietică în Focșani se ridică la 291. Toate școlile secundare și o parte din clădirile particulare au fost rechiziționate de către sovietici, unele dintre aceste localuri au fost transformate în spitale în condițiile în care începând cu 26 august în oraș fusese instalat Centrul de spitalizare sovietic cu un număr de 12 așezăminte spitalicești. În cadrul unor imobile au fost înființate Școala pentru copiii ofițerilor sovietici (în localul vechi al poliției Focșani) și magazine speciale de aprovizionare cu alimente (*skladuri*) pentru familiile ofițerilor (din 1952, ofițerii căsătoriți și-au adus și familiile în România). Costurile pentru plata iluminatului, apei și canalului pentru imobilele ocupate de trupele sovietice, în intervalul februarie – mai 1945, s-au ridicat la suma de 9.374.440 lei. Efortul de întreținere a soldaților și rudelor acestora a fost asigurat din bugetul orașului Focșani³⁸. Totodată, până în august 1945, primăria Focșani a cheltuit pentru produsele lactate necesare spitalelor sovietice suma de 3.340.040 lei³⁹. De asemenea, în proximitatea Focșaniului se regăseau și patru lagăre de prizonieri, în care se aflau circa 80.000–100.000 oameni, fondurile necesare aprovizionării acestora fiind alocate din cota orașului și a comunelor din proximitate⁴⁰.

După terminarea războiului, în intervalul iunie 1945 – februarie 1946, se constată o creștere consistentă a numărului de locuințe alocate armatei sovietice, dovadă a creșterii efectivelor Armatei Roșii. Astfel, potrivit raportului Comisiei Mixte de rechiziție, la 28 februarie 1946, în Focșani existau 1.069 locuințe particulare ocupate total sau parțial (1–2 camere) de ofițeri sovietici⁴¹.

Ca urmare a efortului financiar ce apăsau asupra autorităților locale, pe parcursul anului 1945 autoritățile județului întâmpinau dificultăți în aprovizionarea cu alimente a spitalelor sovietice și lagărelor de prizonieri, astfel încât este nevoie să introducă introdus cartelele și rațiile de alimente, precum și să solicite ajutorul

³⁷ Ibidem, dosar 133/1947, f. 101.

³⁸ Ibidem, dosar 324/1945, f. 67.

³⁹ Ibidem, dosar 326/1945, f. 1–12.

⁴⁰ Ibidem, dosar 45/1945, f. 349.

⁴¹ Ibidem, dosar 20/1946, f. 45–55.

autorităților central, care dispun „aprovizionarea cu 20 vagoane de grâu de la Râmnicul Sărat, 15 vagoane porumb de la Tecuci și 16 vagoane de grâu de la Brăila”⁴².

În pofida situației bugetare deficitare, cheltuielile prefecturii Putna în 1946 pentru întreținerea imobilelor, plata utilităților și reparații auto se ridică la suma de 29.971.459 lei. De asemenea, Primăria Focșani a cheltuit în folosul armatei sovietice suma de 62.276.200 lei⁴³.

Una din problemele apăsătoare a autorităților, care necesita alocarea de fonduri consistente, dar și a populației din județ, care trebuia să asigure forța de muncă și de tracțiune, a reprezentat-o aprovizionarea tuturor localurilor ocupate de armata sovietică cu lemne. Astfel, potrivit unei note a Legiunii de Jandarmi, în 1945, unitățile sovietice compuse din trupe operative, spitale, servicii, plus lagăre de prizonieri, aveau nevoie lunar de imense cantități de lemne. Drept exemplu, numai lagărul din Odobești primea lunar 7.000 metri steri lemne de foc⁴⁴.

Începând cu momentul ocupării de către armata sovietică și până la sfârșitul războiului, **toate întreprinderile existente în județul Covurlui și chiar unele mici entități comerciale specializate au început să producă pentru îndeplinirea clauzelor Convenției de Armistițiu. În unele cazuri, întreprinderile au continuat să furnizeze exclusiv mărfuri pentru armata sovietică și după încheierea războiului**⁴⁵.

În ceea ce privește **colectarea și livrarea animalelor**, având în vedere potențialul agricol, în 1945 județului Covurlui i-au fost repartizate următoarele cote: 1.000 de ovine, 500 de bovine și 425 de cabaline. Într-un raport al Prefecturii Covurlui, din 10 noiembrie 1945, privind situația colectărilor de animale din județ, se preciza faptul că până la acea dată fuseseră colectate doar 260 de bovine și 304 cabaline, principalele cauze ale neîndeplinirii cotelor repartizate fiind starea deplorabilă a animalelor și refuzul populației de a se prezenta cu animalele în fața Comisiei⁴⁶.

În privința **colectării cerealelor**, județului Covurlui i-au fost alocate cote destul de ridicate la grâu, ovăz, orz, porumb, deși distrugerile războiului și rechizițiile forțate ale armatei sovietice din a doua parte a anului 1944 au afectat destul de grav atât capacitatea autorităților de a asigura cantitățile necesare hrănirii populației, în special din centrele urbane, operațiunilor de însămânțare. Situația destul de gravă în

⁴² Ibidem, dosar 26/1946, f. 32.

⁴³ A se vedea idem, fond *Prefectura județului Putna*, dosar 1/1947; și idem, fond *Primăria orașului Focșani*, dosarele 321–328/1947.

⁴⁴ Idem, fond *Delegația Comisariatului General al Executării Armistițiului*, dosar 13/1945, f. 88.

⁴⁵ SJGLANR, fond *Prefectura Județului Covurlui*, dosar 70/1948, f. 28.

care se afla județul Covurlui reiese din nota Prefecturii, din 20 mai 1945, către Ministrul Subsecretar de Stat al Aprovizionării, în care se preciza faptul că la nivelul județului exista un deficit substanțial de cereale, ce făcea imposibilă îndeplinirea cotelor repartizate pentru lunile aprilie, mai și iunie⁴⁷.

Potrivit evidențelor Centrului de Exploatare Teritorial, situația centralizată arăta un deficit semnificativ în ceea ce privește cantitatea de grâu, în măsura în care în județ erau disponibile 437 tone de grâu, iar cantitatea necesară doar municipiului Galați era estimată la 2.000 de tone. O situație similară se înregistra la ovăz, fiind disponibile doar 23 de tone, iar necesitățile municipiului Galați se cifrau la 360 de tone. Doar în ceea ce privește cantitatea de porumb și orz erau înregistrate cantități excedentare de aproximativ 200 tone, respectiv 15 tone⁴⁸.

De altfel, pentru restricționarea consumului de grâu, Primăria orașului Galați a adoptat decizia 2.074 din 11 aprilie 1945, prin care se interzicea fabricarea și comercializarea de franzele, cornuri, colaci, cozonaci, turte și covrigi, în timp ce vânzarea de plăcinte și prăjituri era permisă doar două zile pe săptămână⁴⁹.

Ca urmare a intrării în vigoare, la 21 decembrie 1944, a legii nr.651 pentru sancționarea celor vinovați de sabotarea aplicării Convenției de Armistițiu, la nivelul județului Covurlui problema sabotării Convenției a intrat în atenția forțelor de aplicare a legii. Astfel, Biroul Siguranței din cadrul Chesturii Poliției Galați atenționa Prefectul județului cu privire la faptul că dispozițiile „*actului de Armistițiu*” nu erau puse în executare de către reprezentanți din cadrul instituțiilor special constituite pentru punerea în aplicare a acestuia⁵⁰.

În acest context, pe parcursul anului 1945, Prefectura județului Covurlui a acordat o atenție deosebită supravegherii modului în care erau îndeplinite obligațiile ce reveneau județului în conformitate cu prevederile *Convenției*. Astfel, Prefectura a dispus trimiterea de inspectori ai Poliției și Jandarmeriei în fiecare plasă a județului pentru identificarea și pedepsirea celor vinovați. Totodată, într-o notă circulară către toate autoritățile locale, din februarie 1945, Prefectura preciza că „toate termenele de livrare trebuiesc respectate cu strictețe”, deoarece o oarecare amânare ar fi considerată de către sovietici „o sabotare a Armistițiului”⁵¹.

Problema acțiunilor de sabotaj a continuat să reprezinte o direcție de acțiune a Biroului Siguranței, în mai 1945, într-o notă similară către Prefectură atrăgând atenția asupra faptului că unii reprezentanți ai autorităților îndrituite să execute articolele

⁴⁶ Ibidem, dosar 35/1945, f. 8.

⁴⁷ Ibidem, dosar 37/1945, f. 3.

⁴⁸ Ibidem, f. 4–5.

⁴⁹ Idem, fond *Primăria orașului Galați*, dosar 42/1945, f. 2–3.

⁵⁰ Idem, fond *Prefectura Județului Covurlui*, dosar 15/1944, f. 63.

⁵¹ Ibidem, dosar 35/1945, f. 32.

Convenției, „din spirit anarhic sau prin acțiuni tendențioase cu caracter fascist, împiedică executarea întocmai a clauzelor Armistițiului”⁵².

În conformitate cu art. 10 din *Convenție*, autoritățile locale au fost obligate să aloce sume considerabile din bugetul prefecturii și primăriei Galați pentru a asigura cazarea și întreținerii trupelor sovietice. Astfel, în municipiul Galați, majoritatea imobilelor neafectate de distrugerile războiului au fost ocupate de către Armata Sovietică încă de la pătrunderea în oraș, între acestea figurând clădirile principalelor instituții, licee și școli (10 din cele 21 de școli), spitale, cazarmile Armatei Române ș.a. Noile realități au afectat considerabil bugetul local, atât ca urmare a realizării de reparații, cât și pentru plata chiriei ocupate de Armata Sovietică.

În 1945, la cererea Comandamentului local al Armatei sovietice au fost realizate reparații și reamenajări în valoare de 535.822.504 lei⁵³. În ceea ce privește imobilele ocupate de trupele sovietice, statul român trebuia să plătească, în 1945, suma de 29.345.345 lei reprezentând chiria pentru 156 de proprietari, iar în 1946 cuantumul acesteia a atins 31.331.300 lei, reprezentând chiria pentru 170 de proprietari⁵⁴. Potrivit datelor Prefecturii Covurlui, sumele alocate pentru plata reparațiilor și a chiriilor imobilelor ocupate de armata sovietică au crescut progresiv an de an, constatându-se totodată o creștere a numărului clădirilor ocupate de sovietici, chiar dacă războiul se încheiase.

Mutarea pe teritoriul românesc, în martie 1944, a operațiunilor militare de pe flancul sudic al Frontului de Est și ofensivele de proporții inițiate de trupele sovietice în martie – aprilie și iunie 1944 au reprezentat puncte de inflexiune în decizia puterii de la București (atât din partea guvernului Antonescu, cât și a opoziției) de a identifica soluții pentru amplificarea tratativelor de ieșire din război și încheierea unui armistițiu convenabil. Pe de altă parte, ca urmare a unui context favorabil din punct de vedere operațional – debarcarea în Normandia; retragerea diviziilor blindate germane din România; declanșarea insurecției de la Varșovia – Moscova a tergiversat negocierile de armistițiu cu țara noastră și a pregătit minuțios ofensiva declanșată la 20 august pentru „neutralizarea” României.

Străpungerea frontului de către trupele sovietice a grăbit evenimentele politice de la București, respectiv înlăturarea mareșalului Antonescu. Actul de la 23 august 1944 a reprezentat, în plan operațional, stoparea conflictului cu URSS înainte ca frontul să ajungă la linia Focșani – Nămoloașă – Galați. În plan tactic, a contribuit la scăderea capacității combative a armatei germane și la pierderea inițiativei pe frontul de est. Încetarea unilaterală a ostilităților de către România și tergiversarea, de către sovietici, a semnării armistițiului au cauzat grave pierderi umane și materiale Armatei

⁵² Ibidem, f. 56.

⁵³ Ibidem, f. 17.

⁵⁴ Ibidem, dosar 121/1946, f. 299–300.

Române, Armata Roșie comportându-se în județele din sudul Moldovei ca într-un teritoriu inamic. În plan strategic, decizia a deschis Armatei Roșii drumul către centrul Europei și Balcani și a lipsit mașinăria de război a celui de al Treilea Reich de petrolul românesc.

Imediat după pătrunderea pe teritoriul județelor Putna și Covurlui, trupele sovietice s-au comportat ca într-un teritoriu inamic, soldații sovietici fiind implicați în numeroase altercații, violuri, jafuri sau chiar uciderea unor persoane. Mai mult, agresiunile soldaților sovietici asupra populației civile au continuat, atât pe perioada războiului, cât și ulterior.

Armata Roșie a acționat pentru dezarmarea și capturarea trupelor române și a flotile fluviale de la Galați, a devastat garnizoanelor și a rechiziționat tehnica militară, a preluat controlul asupra administrațiilor locale. Totodată, a destructurat instituțiile de forță și a permis infiltrarea membrilor Partidului Comunist din România prin ocuparea unor poziții cheie ale administrației publice locale și a alimentat temerile cu privire la o eventuală intenție a Kremlinului de a instaura o administrație de tip sovietic sau/și de a anexa întreg teritoriul dintre Prut și Carpați.

ANEXE

Anexa 1 – Aviz sanitar al unui transport de vite
din Deva la Galați, 14 ianuarie 1948.

Serviciul veterinar oraș Deva
Nr. 14/1948

Nr. vagon 316.613
Gara Deva
Data, Deva la 14 I 1948

Certificat

Subsemnatul certific că am examinat cu ocazia îmbarcării acest 12 bovine, le-am găsit sănătoase și nesuspecte. Se mai certifică că în localitatea de origină cât și teritoriul parcurs până la gara de îmbarcare e liber de boli contagioase supuse declarațiunei.

Județul este indemn de febră aftoasă.

Animalele sunt indemne de avort epizootic Bang.

Expeditor: Impexrom prin Seiger Ernest, Deva.

Destinatar. U.R.S.S. Art. 22 Trat. Pace Pace, Baza de Predare, Galați

Se pot transporta cu C.F.R. DIN Deva la Galați – Filești.

Medic Veterinar oficial:
Dr. Emil Urian

Sursa: SJGLANR, fond *Baza de predare a vitelor către URSS*, dosar 4/1948, f. 3

Anexa 2 – Rechiziția unei bovine de
„proveniență sovietică” aflată la Focșani.

Vizat de noi spre neschimbare
Comisar: [n.n. – olograf, indescifrabil]

Declarație

Subsemnatul Matei Stoica, fiul lui Ioan și al Mariei, de ani 41, căsătorit cu 3 copii, de profesiune funcționar la Primăria Orașului Focșani, avere una casă, domiciliat în Focșani, strada Balta Asanache nr. 12, declar prin prezenta următoarele:

În ziua de 10 Ianuarie 1943, am cumpărat la licitație publică, ținută de Primăria Orașului Focșani, una vacă pentru suma le lei 13.000 (trei spre zece mii) lei.

Această vacă era de proveniență sovietică, fiind adusă de Prefectura Județului Putna din Transnistria.

La data de 29 August 1944, odată cu intrarea și trecerea rușilor prin acest oraș, s-au prezentat la domiciliul meu mai mulți soldați sovietici, cari mi-au luat vaca, fără nici o formă, pe motiv că este din Rusia și au nevoie pentru hrana trupei care pleacă spre front.

Propun martori pe Dnii. Atanasiu Constantin, din Focșani strada, Balta Asanache Nr. 22 și Neculae Damian, din Focșani, strada Ghica Vodă Nr. 9.

Aceasta declar, susțin și semnez.

Stoica Matei [n.n. – olograf]

Sursa: SJVNANR, fond *Prefectura Județului Putna*, dosar 200/1944, f. 18.